

İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye'nin "Elbeyan fi Aksamil Kur'an" namında bir kitabı var mı? İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye kitabının Fatıha suresinin tefsirinde evliyalari, "azap verilenler"le birlikte saymiş. Risaleler gözlüğü ile bakar mısınız?

"Üçüncü esas: Vehhâbilerin azîm imamlarından ve acîp dehâları taşıyan meşhur İbni Teymiye ve İbni Kayyime'l-Cevzî gibi zatlar Muhyiddin-i Arabî (k.s.) gibi azîm evliyâyâ karşı fazla hücum ettikleri ve güya mezheb-i Ehl-i Sünneti Şîalara karşı Hazret-i Ebû Bekir'in (r.a.) Hazret-i Ali'den (r.a.) efdâliyetini müdafaa ediyorum diyerek, Hazret-i Ali'nin (r.a) kıymetini çok düşürüyorlar. Hârîka faziletlerini âdileştiriyorlar. Muhyiddin-i Arabî (k.s.) gibi çok evliyâyı inkâr ve tekfir ediyorlar."

"Hem, Vehhâbiler kendilerini Ahmed İbni Hanbel mezhebinde saydıkları için, Ahmed İbni Hanbel Hazretleri bir milyon hadisin hâfızı ve râvîsi ve şiddetli olan Hanbelî mezhebinin reisi ve halk-ı Kur'ân meselesinde cihanpesendâne salâbet ve metânet sahibi bir zat olduğundan, onun bir derece zâhirî ve mutaassibâne ve Alevîlere muhâlefetkârâne mezhebinden din nâmına istifade edip, bir kısım evliyânın türbelerini tahrip ediyorlar ve kendilerini haklı zannediyorlar. Halbuki, bir dirhem hakları varsa, bazan on dirhem ilâve ediyorlar."(1)

İbni Cevzî'nin lâkabı Ebu Abdillâh'tır. Tam adı ise, Şemsüddin Muhammed bin Ebî Bekir bin Eyyûb ed-Dımeşkî'dir. İslâm bilimlerinin birçok alanında eser vermiş Hanbelî âlimidir. 1292 tarihinde Şam civârında dünyaya geldi. Öğrenim hayatına babasından aldığı derslerle başlayan İbni Kayyim, çeşitli hocalardan Arap dili ve edebiyatı, hadis, kelâm, usûl ve fıkıh okudu. Fıkıhta asıl hocası İbni Teymiye olup, onun bir çok eserini bizzat kendisinden okuma imkânı buldu.

Cevziyye Medresesinde imamlık yaptı. 1342 yılında Sadriyye Medresesinde ders vermeye başladı ve bu görevini vefat edinceye kadar sürdürdü. Bazı (tecsim ve teşbihi andıran) görüşleri, âlimler tarafından tenkide uğradı.

İbn-i Kayyim-i Cevzi ve hocası İbn-i Teymiye Vehhabilik mezhebine kapı açan iki müfrit alimdir. Bu iki alim fıkıh ve akaid alanlarında bazı usul

---

farklılıklarından dolayı farklı ve yanlış neticelere varmışlardır. **Et-Tibyan Fi Aksamil Kur'an**, İbn Kayyim el-Cevziyye'nin kitabıdır.

Bu zatın ve hocası İbn-i Temiyye'nin Ehl-i sünnete muhalefet ettiği konuları maddeler halinde sıralayalım.

1. Ehl-i sünnet alimlerinde en çok tenkit edildiği konu, teşbih ve teccime (Allah'a mekan verme) varan fikirleridir. Mesela "**Allah arşa istiva etti.**" ayetini zahiri üzerine anlayıp tevil yolunu da bidat olarak kabul etmişlerdir.
2. En meşhur hatalı görüşü ise, tasavvuf ve tarikat mesleklerini bid'at sınıfına dahil edip, Muhyiddin-i Arabi Hazretlerini **tekfir** (*kafir kabul etmesi*) etmeleridir. Kafirler hakkında nazil olan bir çok ayeti evliyalara hakkında yorumlayarak dalalete ve bidate sapmışlar. Evliyalara "**azap verilenler**" kapsamında değerlendirmeleri bu sapkın bakış açılarının bir neticesidir.
3. **Teveessülü**, yani Allah'a vesile edilerek yapılan duaları şirk saymışlar. Mesela "**Allah Resulünün hürmetine beni affet.**" sözü, hocası ve bu alime göre şirk unsurudur.
4. Allah Resulü (asv) ve büyük zatların şefaathakını kabul etmezler.
5. Fıkıhta Ehl-i sünnetin kaidesi olan "**Haram yolla kendini sarhoş eden, sarhoşluk halindeki tasarruflarından mesuldür.**" hükmü yerine, "*Sarhoş tasarrufunda mazurdur ve hükümleri de geçersiz.*" diye iddia edip Ehl-i sünnet yolundan ayrılıyorlar.
6. Evliyalara ve onların türbelerine karşı hürmetsiz fikirleridir. Hatta Peygamberimiz (asm)'in kabri şerifine puthane, onu ziyaret eden hacılara putperest diyecek kadar ileri gitmiştir. **Yalnız**, bizim Ehl-i sünnet içinde bazı avam insanların aşırı gidip *evliya ve türbelerine karşı şirke varacak kadar tavırları* da bu fikirde etkili olmuştur.
7. Mezhepler konusunda çok aşırı gidip İmam Ahmet bin Hanbel dışındaki bütün hak mezheplere soğuk bakıyorlar. Özellikle reyici olan Hanefi mezhebine biraz daha mesafeli duruyorlar.

Bu zatların aşırı ve sivri fikirleri, ileride tartışmalara ve ihtilaflara sebep olacak olan Vehhabilik akımına ilham kaynağı olmuştur. Bir nevi onlara kapı açmışlardır. Onlar da bu fikirler çerçevesinde radikal ve ilimden yoksun bir tarz ile şiddet ve teröre meyilli bir örgütlenme içine girmişlerdir.

İbn-i Kayyim-i Cevzi, hocası İbn-i Teymiyye'nin çok ifrat fikirlerini de reddetmiştir. Bu hususta hocasından daha halim ve selim bir fitrata sahiptir. Hocası ile Şiihlikte aşırı giden guruplara karşı da çok çetin çatışmalara katılmış, çok müfrit Şia hareketlerini de ortadan kaldırmışlar.

---

(1) *bk.* [Mektubat, Yirmi Sekizinci Mektup, Altıncı Risâle Olan Altıncı Mesele.](#)